

Republica Moldova
CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

HOTĂRÂRE

PRIVIND EXCEPȚIA DE NECONSTITUȚIONALITATE

**a articolului 73 din Codul de executare, adoptat prin Legea nr. 443 din
24 decembrie 2004**

(aducerea forțată a debitorului)

(sesizarea nr. 169g/2020)

CHIȘINĂU

25 martie 2021

În numele Republicii Moldova,
Curtea Constituțională, judecând în componența:

nei Domnica MANOLE, *Președinte*,
dlui Nicolae ROȘCA,
nei Liuba ȘOVA,
dlui Serghei ȚURCAN,
dlui Vladimir ȚURCAN, *judecători*,
cu participarea nei Dina Musteața, *asistent judiciar*,

Având în vedere sesizarea înregistrată pe 4 noiembrie 2020,
Examinând sesizarea menționată în ședință plenară publică,
Având în vedere actele și lucrările dosarului,
Deliberând în camera de consiliu,
Pronunță următoarea hotărâre:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a articolelor 72 și 73 din Codul de executare, adoptat prin Legea nr. 443 din 24 decembrie 2004, ridicată din oficiu de dna judecător Livia Mitrofan, în dosarul nr. 25-2938/20, pendinte la Judecătoria Chișinău, sediul Centru.
2. Sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a fost depusă în baza articolului 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție.
3. Autoarea excepției de neconstituționalitate a pretins că prevederile contestate sunt contrare articolelor 23, 25, 26, 27, 28 și 54 din Constituție.
4. Prin decizia Curții Constituționale din 1 martie 2021, sesizarea a fost declarată admisibilă, fără a se prejudeca fondul cauzei.
5. În procesul examinării sesizării, Curtea Constituțională a solicitat opiniile Parlamentului, Președintelui Republicii Moldova, Guvernului, Uniunii Naționale a Executorilor Judecătorești și Institutului de Cercetări Juridice, Politice și Sociologice.
6. În ședință plenară publică a Curții, excepția de neconstituționalitate a fost susținută de dna judecător Livia Mitrofan, autoarea sesizării. Parlamentul a fost reprezentat de dl Radu Radu, consultant principal în cadrul Serviciului reprezentare la Curtea Constituțională și organele de drept în Direcția Generală Juridică a Secretariatului Parlamentului.

CIRCUMSTANȚELE LITIGIULUI PRINCIPAL

7. Pe 8 decembrie 2016, Judecătoria Căușeni, sediul central, a pronunțat o încheiere cu privire la încasarea unei datorii în mărime de 9488,88 lei de la dl Gheorghe Socolan. Încheierea în discuție a fost trimisă executorului judecătoresc Grigore Stoian.
8. Pe 14 martie 2017, executorul judecătoresc a intentat, printr-o încheiere, procedura de executare și a aplicat măsuri de asigurare.

9. Pe 24 iulie 2020, executorul judecătoresc a formulat un demers către instanța de judecată prin care a solicitat anunțarea în căutare a debitorului Gheorghe Socolan. De asemenea, acesta a solicitat dispunerea aducerii forțate a debitorului în fața executorului judecătoresc.

10. Executorul judecătoresc menționează că, potrivit informațiilor oferite de către registratorii independenți și de stat, debitorul nu dispune de bunuri imobile și/sau mijloace financiare. De asemenea, executorul judecătoresc menționează că a efectuat mai multe acțiuni de căutare a debitorului: a fost telefonată mama debitorului; a avut loc deplasarea la domiciliul debitorului, unde s-a constatat că debitorul nu locuiește acolo și nu se cunoaște locul de aflare al acestuia; a avut loc informarea acestuia prin rețelele de socializare.

11. Prin Încheierea Judecătorei Chișinău, sediul Centru, din 29 octombrie 2020, dna judecător Livia Mitrofan a ridicat din oficiu excepția de neconstituționalitate a articolelor 72 și 73 din Codul de executare și a sesizat Curtea Constituțională, în vederea soluționării acesteia.

LEGISLAȚIA PERTINENTĂ

12. Prevederile relevante ale Constituției sunt următoarele:

Articolul 23

Dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle

„[...]”

(2) Statul asigură dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle. În acest scop statul publică și face accesibile toate legile și alte acte normative.”

Articolul 25

Libertatea individuală și siguranța persoanei

„(1) Libertatea individuală și siguranța persoanei sînt inviolabile.

(2) Percheziționarea, reținerea sau arestarea unei persoane sunt permise numai în cazurile și cu procedura prevăzute de lege.”

[...]”.

Articolul 28

Viața intimă, familială și privată

„Statul respectă și ocrotește viața intimă, familială și privată.”

Articolul 54

Restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți

„(1) În Republica Moldova nu pot fi adoptate legi care ar suprima sau ar diminua drepturile și libertățile fundamentale ale omului și cetățeanului.

(2) Exercițiul drepturilor și libertăților nu poate fi supus altor restrîngerii decît celor prevăzute de lege, care corespund normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional și sînt necesare în interesele securității naționale, integrității teritoriale, bunăstării economice a țării, ordinii publice, în scopul prevenirii tulburărilor în masă și infracțiunilor, protejării drepturilor, libertăților și demnității altor persoane, împiedicării divulgării informațiilor confidențiale sau garantării autorității și imparțialității justiției.

(3) Prevederile alineatului (2) nu admit restrângerea drepturilor proclamate în articolele 20-24.

(4) Restrângerea trebuie să fie proporțională cu situația care a determinat-o și nu poate atinge existența dreptului sau a libertății.”

13. Prevederile relevante ale Codului de executare, adoptat prin Legea nr. 443 din 24 decembrie 2004, sunt următoarele:

Articolul 44 Drepturile și obligațiile părților

„[...]”.

(3) Debitorul este obligat să execute documentul executoriu, să declare în scris, pe propria răspundere, executorului judecătoresc, la solicitarea acestuia, toate veniturile, drepturile de creanță deținute și bunurile sale, inclusiv cele care se află în proprietate comună pe cote-părți, în devălmășie sau care sînt gajate, precum și locul aflării lor. **Aceeași obligație revine și conducătorilor, contabililor și fondatorilor persoanei juridice debitor.** Nerespectarea acestei obligații atrage răspunderea prevăzută de lege.

[...]”.

Articolul 72 Căutarea debitorului și a bunurilor sale

„(1) În cazul cînd prezența debitorului la anumite acțiuni de executare este impusă de lege, de documentul executoriu sau cînd executorul judecătoresc ori creditorul o consideră necesară, iar locul de aflare a debitorului nu este cunoscut, instanța de judecată, la demersul executorului judecătoresc sau la cererea creditorului, adoptă o încheiere de căutare a debitorului. Demersul executorului judecătoresc privind căutarea debitorului se examinează pe baza materialelor anexate la demers. Instanța care examinează demersul poate dispune citarea participanților la proces și a executorului judecătoresc pentru a se pronunța cu privire la temeiurile invocate în demers.

(2) Căutarea debitorului persoană fizică se efectuează de către organul afacerilor interne în a cărui rază teritorială se află ultimul domiciliu al debitorului.

(3) Căutarea debitorului persoană juridică se efectuează de către executorul judecătoresc, la cererea creditorului.

(4) Încheierea privind căutarea debitorului sau privind refuzul de a da debitorul în căutare poate fi contestată cu recurs.

(5) Mijloacele de transport sînt declarate în căutare de executorul judecătoresc prin emiterea unei încheieri. În temeiul încheierii de declarare în căutare a mijlocului de transport, posesorul acestuia poate fi înlăturat de la conducere de către colaboratorii organului afacerilor interne, iar mijlocul de transport poate fi reținut pe un termen de pînă la 3 zile lucrătoare de la comunicarea faptului reținerii, la expirarea căruia mijlocul de transport este restituit proprietarului sau posesorului legal, după caz.”

Articolul 73 Aducerea forțată a debitorului

„(1) În cazul în care debitorul nu se prezintă repetat la solicitarea executorului judecătoresc, instanța de judecată, la demersul acestuia din urmă, va dispune aducerea forțată în fața lui a debitorului și a altor persoane indicate la art. 44 alin. (3) din prezentul cod. Demersul executorului judecătoresc privind aducerea forțată a debitorului se examinează pe baza materialelor anexate la demers. Instanța care examinează demersul poate dispune citarea participanților la proces și a

executorului judecătoresc pentru a se pronunța cu privire la temeiurile invocate în demers.

(2) Aducerea forțată a debitorului se face de către organul afacerilor interne în a cărui rază teritorială debitorul își are domiciliul sau sediul.

(3) Cheltuielile de aducere forțată se încasează de la debitor în beneficiul statului de către instanța de judecată în modul prevăzut la capitolul XXXV din Codul de procedură civilă.”

ÎN DREPT

A. ADMISIBILITATEA

14. Prin decizia sa din 1 martie 2021, Curtea a constatat respectarea condițiilor de admisibilitate a excepției de neconstituționalitate.

15. În conformitate cu articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, controlul constituționalității legilor, în acest caz a unor prevederi din Codul de executare, adoptat prin Legea nr. 443 din 24 decembrie 2004, ține de competența Curții Constituționale.

16. Curtea a observat că sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a fost ridicată din oficiu de dna judecător Livia Mitrofan în dosarul nr. 25-2938/20, pendinte la Judecătoria Chișinău, sediul Centru. Curtea a reținut că sesizarea este formulată de subiectul căruia i s-a conferit acest drept în baza articolului 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție, așa cum a fost interpretat acesta prin Hotărârea Curții Constituționale nr. 2 din 9 februarie 2016.

17. Excepția de neconstituționalitate a fost ridicată într-o cauză care are ca obiect examinarea unui demers al executorului judecătoresc referitor la anunțarea în căutare a debitorului și dispunerea aducerii forțate a acestuia. Curtea admite că normele contestate sunt aplicabile la soluționarea cauzei în care a fost ridicată excepția.

18. Obiectul excepției de neconstituționalitate îl constituie articolele 72 și 73 din Codul de executare.

19. Curtea a observat că prevederile contestate nu au fost supuse anterior controlului de constituționalitate.

20. Curtea a notat că autoarea sesizării a invocat incidența articolelor 23 [*dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle*], 25 [*libertatea individuală și siguranța persoanei*], 26 [*dreptul la apărare*], 27 [*dreptul la libera circulație*], 28 [*viața intimă, familială și privată*] și 54 [*restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți*] din Constituție. Curtea a examinat aplicabilitatea acestor prevederi constituționale.

21. Articolul 10 alin. (1) din Codul de executare prevede că executarea silită reprezintă un ansamblu de măsuri prin care creditorul își realizează, prin intermediul executorului judecătoresc și cu participarea organelor de stat abilitate, drepturile recunoscute printr-un document executoriu, dacă debitorul nu-și îndeplinește obligațiile în mod benevol.

22. Curtea a reamintit că executarea unei hotărâri judecătorești reprezintă ultima etapă a procesului judiciar și constituie un drept garantat de articolele

20 și 120 din Constituție, *i.e.* dreptul la executarea unei hotărâri judecătorești constituie o parte integrantă a dreptului la un proces echitabil. Potrivit articolului 120 din Constituție, respectarea sentințelor și a altor hotărâri definitive ale instanțelor judecătorești este obligatorie. Caracterul obligatoriu al hotărârilor judecătorești se exprimă prin obligativitatea executării acestora (a se vedea HCC nr. 39 din 14 decembrie 2017, § 49; HCC nr. 22 din 8 octombrie 2019, § 33).

23. Cu privire la contestarea articolului 72 din Codul de executare, care prevede căutarea debitorului și a bunurilor sale, autoarea excepției menționează că această măsură produce o ingerință în drepturile referitoare la libertatea individuală, la libera circulație și la respectarea vieții intime, familiale și private, garantate de articolele 25, 27 și 28 din Constituție.

24. Cu privire la incidența articolului 25 din Constituție, Curtea a notat că dispozițiile acestui articol garantează persoanelor reținute sau arestate că privarea lor de libertate se va desfășura în baza unei proceduri legale. Dispozițiile articolului 72 din Codul de executare însă nu afectează norma constituțională citată *supra*, deoarece măsurile de căutare a debitorului permise de instanța de judecată și efectuate de organul afacerilor interne au ca scop de a obține informații despre locația (locul de ședere) a debitorului și informarea executorului judecătoresc despre aceasta. Prin urmare, măsurile de căutare nu privează debitorul de libertate și nici nu implică acțiuni de percheziționare, reținere sau arestare a persoanei, care ar face incidentă norma constituțională a articolului 25.

25. În Hotărârea nr. 21 din 4 august 2020, §§ 28-29, Curtea a notat că dreptul la libera circulație este un drept fundamental, garantat de articolul 27 din Constituție. Potrivit alin. (2) al acestui articol, oricărui cetățean al Republicii Moldova îi este asigurat dreptul de a-și stabili domiciliul sau reședința în orice localitate din țară, de a ieși, de a emigra și de a reveni în țară. De asemenea, dreptul la libera circulație este protejat și de articolul 2 din Protocolul nr. 4 la Convenția Europeană. Curtea Europeană a subliniat că articolul 2 din Protocolul nr. 4 la Convenție îi garantează oricărei persoane dreptul la libera circulație într-un anumit teritoriu și dreptul de a părăsi acest teritoriu, fapt care implică și dreptul de a călători într-o țară la alegerea sa, în care i s-ar permite intrarea (a se vedea *Baumann v. Franța*, 22 mai 2001, § 61; *Khlyustov v. Rusia*, 11 iulie 2013, § 64; *De Tommaso v. Italia*, 27 februarie 2017, § 104). Curtea nu a reținut o ingerință în dreptul la libera circulație, deoarece articolul 72 din Codul de executare prevede că instanța adoptă o încheiere judecătorească de căutare a debitorului, iar acțiunile de căutare presupun identificarea locului de ședere (de domiciliu, de reședință etc.) al persoanei căutate fără a i se restricționa libertatea de circulație în interiorul țării sau libertatea de a părăsi țara.

26. Cu privire la incidența articolului 28 din Constituție, care își găsește corespondența în dispozițiile articolului 8 din Convenția Europeană, Curtea a notat următoarele. Articolul 72 alin. (2) din Codul de executare prevede că căutarea debitorului persoană fizică se efectuează de către organul afacerilor interne în a cărui rază teritorială se află ultimul domiciliu al debitorului.

Curtea a reținut că, în această cauză, autoarea sesizării nu a demonstrat neconformitatea articolului 72 din Codul de executare cu articolul 28 din Constituție.

27. Pentru că nu s-a demonstrat incidența drepturilor fundamentale invocate de autoarea sesizării, Curtea a subliniat că nici articolele 23 și 54 din Constituție nu sunt incidente. Potrivit jurisprudenței sale, articolul 23 nu are o aplicare de sine stătătoare. Pentru a putea fi invocat standardul calității legii, trebuie să existe o ingerință într-un drept fundamental (a se vedea DCC nr. 119 din 20 octombrie 2020, § 29; DCC nr. 146 din 17 decembrie 2020, § 22; DCC nr. 13 din 2 februarie 2021, § 20). De asemenea, cu referire la pretinsa încălcare a articolului 54 din Constituție, Curtea a subliniat că nici acest articol nu poate fi invocat de sine stătător. Articolul 54 îi impune Curții un mod de analiză a caracterului proporțional al ingerințelor în drepturile fundamentale. Astfel, pentru a putea fi invocat acest articol, autorul sesizării trebuie să argumenteze incidența unui drept fundamental (a se vedea, în acest sens, HCC nr. 29 din 12 decembrie 2019, § 19; HCC nr. 3 din 14 ianuarie 2021, § 22). Prin urmare, Curtea a considerat inadmisibil capătul sesizării referitor la articolul 72 din Codul de executare.

28. Cu privire la contestarea articolului 73 din Codul de executare, Curtea a reținut următoarele.

29. Curtea a notat că autoarea excepției susține că aplicarea prevederilor contestate conduce la o interpretare arbitrară a normelor de drept, fapt care generează încălcarea libertății individuale a persoanei. Restrângerea acestui drept trebuie să respecte standardele testului de proporționalitate. În opinia autoarei excepției, există și o ingerință în dreptul la libera circulație și în dreptul la respectarea vieții intime, familiale și private, garantate de articolele 27 și 28 din Constituție.

30. Curtea a constatat că articolul 73 din Codul de executare stabilește că în cazul în care, la solicitarea repetată a executorului judecătoresc, debitorul nu se prezintă în fața executorului judecătoresc, instanța de judecată dispune aducerea lui forțată. În baza actului judecătoresc, organul afacerilor interne în a cărui rază teritorială debitorul își are domiciliul îl va aduce pe debitor în mod forțat în fața executorului. Expresia legală „aducerea forțată a debitorului” presupune aplicarea unor măsuri de constrângere contrare voinței persoanei și fac incidente normele referitoare la libertatea individuală din articolul 25 din Constituție.

31. Curtea a reținut că, la examinarea unei cauze similare și aplicarea articolului 5 § 1 din Convenția Europeană, corespondentul articolului 25 din Constituția Republicii Moldova, Curtea Europeană a notat că însoțirea și prezența unei persoane la secția de poliție a reprezentat o „privare de libertate”. Având în vedere cerințele legislației, nimic nu a sugerat că persoana ar putea decide în mod liber să nu-i urmeze pe ofițerii de poliție la secția de poliție sau că, odată ajuns acolo, să o părăsească în orice moment, fără a suporta consecințe. Chiar dacă persoana și-a exprimat obiecția față de ordinul ofițerului de poliție de a-l urma la sector, el totuși a fost dus acolo de poliție. Curtea Europeană a considerat că pe parcursul evenimentelor

întâmplare a existat un element de constrângere, care, în pofida scurtei durate a acestei proceduri, a constituit o privare de libertate în sensul articolului 5 § 1 (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Creangă v. România*, 23 februarie 2012, §§ 94-98; *Rozhkov v. Rusia* (nr. 2), 31 ianuarie 2017, § 79; *Tsvetkova și alții v. Rusia*, 10 aprilie 2018, §§ 107-108).

32. Curtea a menționat că textele „va dispune aducerea forțată în fața lui [a executorului]” și „aducerea forțată a debitorului se face de către organul afacerilor interne” din articolul 73 alin. (1) și, respectiv, alin. (2) din Codul de executare presupun folosirea de către organul afacerilor interne a unor mijloace procedurale de constrângere a debitorului și obligarea acestuia de a se prezenta în fața executorului judecătoresc. Astfel de măsuri de constângere - fie că reprezintă doar un ordin verbal al polițistului, nerespectarea căruia comportă anumite efecte juridice, fie că implică forța fizică sau a mijloacelor speciale față de debitor – fac incidente dispozițiile articolului 25 din Constituție.

33. Curtea reține că, deși autorul invocă motive doar în susținerea neconstituționalității prevederilor contestate în ceea ce privește aducerea forțată a debitorului-persoană fizică, norma contestată se referă și la alte „persoane indicate la articolul 44 alin. (3)” din Codul de executare, adică aducerea forțată „a conducătorilor, contabililor și fondatorilor” debitorului – persoane juridice. În aceste condiții, deși la ridicarea excepției de neconstituționalitate autorul nu a invocat dispozițiile menționate *supra*, Curtea constată că acestea se află în conexiune cu prevederile contestate (a se vedea HCC nr. 21 din 3 octombrie 2019, § 23; HCC nr. 3 din 4 februarie 2020, §§ 26-27; HCC nr. 16 din 9 iunie 2020, § 36). Prin urmare, Curtea își va extinde analiza și asupra constituționalității normelor contestate în partea care se referă la persoanele fizice care au calitatea de conducător, contabil sau fondator al debitorului-persoană juridică, deoarece acestea se protejează prin mijloace constituționale similare.

34. Cu privire la pretinsa încălcare a dispozițiilor articolelor 26 și 28 din Constituție, Curtea a observat că autoarea sesizării nu a motivat contrarietatea dispozițiilor contestate cu normele constituționale invocate. În situații similare, Curtea a notat că simpla trimitere la un text din Constituție, fără explicarea pretensei neconformități cu acesta a prevederilor legale contestate, nu echivalează cu un argument (a se vedea, *mutatis mutandis*, DCC nr. 33 din 19 martie 2020, § 31; DCC nr. 50 din 28 mai 2020, § 16; DCC nr. 54 din 2 iunie 2020, § 31; DCC nr. 72 din 29 iunie 2020, § 20; DCC nr. 93 din 30 iulie 2020, § 20).

35. Prin urmare, Curtea reține că dispozițiile articolului 73 din Codul de executare sunt de natură de a restrânge dreptul la libertate al debitorului, și pentru a constata dacă o astfel de restrângere este sau nu constituțională, Curtea, la etapa fondului, va examina prevederile contestate în raport cu articolele 25 și 54 din Constituție.

B. FONDUL CAUZEI

A. Argumentele autoarei excepției de neconstituționalitate

36. În motivarea excepției de neconstituționalitate, autoarea menționează că în cadrul unei proceduri de executare, atunci când nu se cunoaște locul de aflare al debitorului, la cererea creditorului sau la demersul executorului judecătoresc, judecătorul dispune prin încheiere, în mod unipersonal, darea debitorului în căutare. Norma nu stabilește clar care este scopul dării în căutare a debitorului. Mai mult, darea persoanei în căutare este o măsură restrictivă, care se execută de către organul de poliție de la domiciliul persoanei și afectează viața privată a persoanei și libera sa circulație. Autoarea consideră că această restricție trebuie să fie previzibilă și să conțină suficiente garanții.

37. Autoarea consideră că categoriile de obligații sunt diferite ca esență și volum, iar darea în căutare trebuie să fie proporțională cu natura obligației. Spre exemplu, darea în căutare a persoanei pentru neexecutarea unei hotărâri de încasare a unei sume de valoare mică, examinată în lipsa părților (cu citare publică), nu poate fi egalată după gravitatea sa cu neexecutarea hotărârii cu privire la încasarea pensiei pentru întreținerea copilului minor. Astfel, legea nu stabilește pentru care categorii de obligații trebuie dată persoana în căutare, în vederea asigurării principiului proporționalității între natura obligației și restrângerea dreptului protejat.

38. De asemenea, autoarea sesizării a menționat că aducerea persoanei în fața executorului judecătoresc presupune, *inter alia*, reținerea persoanei și privarea ei de libertate. În acest sens, norma respectivă nu-i oferă persoanei garanții minime împotriva abuzului și o motivare clară a reținerii sale.

39. Totodată, autoarea menționează că în cazul aducerii persoanei în fața executorului judecătoresc Parlamentul trebuie să asigure un echilibru între dreptul la executarea hotărârii și respectarea garanțiilor individuale, însă prin aplicarea legii garanțiile în discuție pot fi încălcate.

40. Autoarea excepției de neconstituționalitate pretinde că dispozițiile contestate sunt contrare articolelor 23, 25, 26, 27, 28 și 54 din Constituție.

B. Argumentele autorităților

41. În opinia sa, Parlamentul a menționat că preținsele invocări de neconstituționalitate prezentate de autoarea sesizării urmează a fi respinse ca fiind nefondate. Parlamentul a notat că norma criticată criticată este precisă și previzibilă, ea vine să reglementeze în mod unitar și să asigure o legătură logico-juridică între dispozițiile pe care le conține și să evite paralelismele legislative ce ar putea genera incertitudine și insecuritate juridică. Norma contestată corespunde celor trei criterii de calitate, astfel încât destinatarul să fie capabil să-și adapteze conduita în funcție de conținutul acesteia.

42. În opinia sa, Uniunea Națională a Executorilor Judecătorești menționează că norma contestată nu instituie un mecanism automat de aplicare a măsurii de aducere forțată a debitorului. În urma unei examinări minuțioase și multilaterale a materialelor și circumstanțelor cazului, instanța de judecată poate dispune sau poate refuza aducerea forțată a debitorului.

Rațiunea existenței măsurilor coercitive a fost de a mări șansele unei executări silite și de a-i impune debitorului respectarea actului judecătoresc definitiv. Chiar dacă această măsură limitează zona de confort a debitorului, ea este previzibilă pentru el din moment ce nu execută o hotărâre judecătorească sau o cerință legală a unei autorități investite de stat cu atribuții coercitive.

43. În opinia sa, Institutul de Cercetări Juridice, Politice și Sociologice a notat că susține argumentele autoarei sesizării și consideră că normele contestate vin în contradicție cu prevederile constituționale invocate.

C. Aprecierea Curții

44. Curtea reține că dreptul la libertate nu este un drept absolut și, prin urmare, poate fi supus restrângerilor, cu respectarea prevederilor articolului 54 alin. (2) din Constituție. În acest sens, Curtea are de analizat, prin efectuarea testului legalității și a testului proporționalității, dacă restrângerea este prevăzută de lege, dacă urmărește unul sau mai multe dintre scopurile legitime prevăzute în Constituție, dacă realizează, odată implementată, unul din aceste scopuri, dacă este necesară și proporțională cu situația care a determinat-o (a se vedea HCC nr. 5 din 25 februarie 2020, § 94).

I. Dacă ingerința este prevăzută de lege

45. Așa cum prevede articolul 54 alin. (2) din Constituție, exercițiul drepturilor și libertăților nu poate fi supus altor restrângeri decât celor „prevăzute de lege”. Principiul legalității presupune îndeplinirea standardului calității prevederilor legale aplicabile (a se vedea HCC nr. 16 din 4 iunie 2018, § 44; HCC nr. 9 din 8 aprilie 2019, § 40; HCC nr. 16 din 9 iunie 2020, § 48; HCC nr. 21 din 4 august 2020, § 46). Calitatea legii constituie o condiție vitală pentru menținerea securității raporturilor juridice și ordonarea eficientă a relațiilor sociale (a se vedea HCC nr. 21 din 22 iulie 2016, § 55).

46. În acest sens, articolul 23 alin. (2) din Constituție implică adoptarea de către legislator a unor legi care trebuie să corespundă celor patru criterii ale calității: accesibilitate, previzibilitate, claritate și existența unor garanții adecvate împotriva ingerințelor arbitrare (a se vedea *Kruslin v. Franța*, 24 aprilie 1990, § 30).

47. Condiția accesibilității presupune ca textele de lege să poată fi cunoscute de către destinatari. În special, accesibilitatea legii presupune publicarea ei, în conformitate cu prevederile articolului 76 din Constituție și ale Legii nr. 173 din 6 iulie 1994 privind modul de publicare și intrare în vigoare a actelor oficiale, legea publicându-se în Monitorul Oficial. Orice persoană trebuie să poată dispune de informații privind normele juridice aplicabile într-un caz concret (*Khlyustov v. Rusia*, 11 iulie 2013, § 68). Curtea constată că normele contestate sunt accesibile destinatarilor, deoarece au fost publicate în Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 34-35 din 3 martie 2005 și republicate în nr. 214-220 din 5 noiembrie 2010.

48. La rândul ei, condiția previzibilității legii este îndeplinită atunci când îi permite persoanei – în caz de necesitate, cu o asistență juridică adecvată – să prevadă, într-o măsură rezonabilă în circumstanțele cauzei, consecințele pe care le poate avea o anumită conduită (*Gestur Jónsson și Ragnar Halldór Hall v. Islanda*, 30 octombrie 2018, § 88; *Berardi și Mularoni v. San Marino*, 10 ianuarie 2019, § 40). În jurisprudența sa, Curtea a stabilit că, pentru a exclude orice echivoc, textul legislativ trebuie să fie formulat în mod clar și inteligibil, fără dificultăți de ordin sintactic și pasaje obscure (a se vedea, *mutatis mutandis*, HCC nr. 6 din 10 martie 2020, § 69; HCC nr. 18 din 30 iunie 2020, § 79). Curtea observă că articolul 73 din Codul de executare prevede că, „în cazul în care debitorul nu se prezintă repetat la solicitarea executorului judecătoresc, instanța de judecată [...] va dispune aducerea forțată” a debitorului în fața executorului judecătoresc, iar „aducerea forțată a debitorului se face de către organul afacerilor interne în a cărui rază teritorială debitorul își are domiciliul sau sediul”. Prin urmare, dispozițiile contestate sunt suficient de clare și previzibile pentru destinatarii săi.

49. Curtea observă că articolul 73 prevede că, în cazul în care debitorul nu se prezintă repetat la solicitarea executorului judecătoresc, instanța dispune aducerea sa forțată în fața executorului judecătoresc. Dispunerea acestei măsuri se face prin examinarea circumstanțelor factuale și juridice ale cazului de către judecător. Dat fiind acest fapt, este îndeplinită condiția garanțiilor împotriva arbitrariului. Prin urmare, exigențele calității normei sunt îndeplinite.

II. Dacă ingerința urmărește unul sau mai multe scopuri legitime

50. Potrivit articolului 54 alin. (2) din Constituție, ingerințele într-un drept fundamental trebuie să urmărească realizarea unuia sau mai multor din următoarele scopuri legitime: protecția securității naționale, asigurarea bunăstării economice a țării, asigurarea ordinii publice, în vederea prevenirii tulburărilor în masă și infracțiunilor, protecția drepturilor, libertăților și demnității altor persoane, împiedicarea divulgării informațiilor confidențiale și garantarea autorității și imparțialității justiției.

51. Curtea observă că articolul 1 al Codului de executare prevede că procedura de executare are sarcina de a contribui la realizarea drepturilor creditorilor recunoscute printr-un document executoriu prezentat spre executare în baza legii. În acest sens, Curtea constată că scopul general al Codului de executare este de a realiza executarea documentelor executorii. Acest scop general ține de asigurarea caracterului obligatoriu al hotărârilor judecătorești. El poate fi subsumat următoarelor scopuri legitime prevăzute de articolul 54 alin. (2) din Constituție: protecția drepturilor, libertăților și demnității altor persoane și garantarea autorității justiției.

52. Articolul 25 din Constituție garantează dreptul la libertate individuală și la siguranță al persoanei. De asemenea, în conformitate cu articolul 5 § 1 din Convenția Europeană, orice persoană are dreptul la libertate și la siguranță. Curtea Europeană a reținut că articolul 5 din Convenție garantează

protecția persoanei împotriva ingerințelor arbitrare ale statului în libertatea sa. Prin garantarea „dreptului la libertate”, articolul 5 § 1 se referă la libertatea fizică a persoanei; el are drept scop să evite situațiile în care persoanele sunt private de libertate în mod arbitrar. Cu toate acestea, respectarea legislației naționale nu este suficientă: articolul 5 § 1 mai pretinde ca lipsirile de libertate să fie conforme cu scopul apărării persoanei de arbitrar. Există un principiu fundamental, conform căruia nicio detenție arbitrară nu poate fi compatibilă cu articolul 5 § 1 din Convenție, iar noțiunea „arbitrară” pe care o prevede articolul 5 § 1 nu se limitează la lipsa conformității cu dreptul intern, astfel încât o lipsire de libertate poate fi legală potrivit legislației interne și totodată arbitrară, deci contrară Convenției (a se vedea *Creangă v. România*, 23 februarie 2012, § 84).

53. Curtea reține că aducerea forțată a debitorului reprezintă o măsură excepțională, coercitivă și privativă de libertate, care trebuie să urmărească realizarea unui scop legitim. Chiar dacă reprezintă o lipsire de libertate de scurtă durată, ea nu trebuie să fie arbitrară. În această cauză, Curtea reține că aducerea forțată a debitorului în fața unui executor judecătoresc nu contribuie la realizarea scopului urmărit de procedura de executare.

54. Scopul procedurii prevăzute de articolul 73 din Codul de executare constă în aducerea la cunoștința debitorului a actelor executorului judecătoresc, pentru realizarea drepturilor altor persoane și a interesului garantării autorității justiției. Acest scop este pus în operă și la etapa anterioară reglementată de articolul 67 din Codul de executare. Articolul 67 din Cod stabilește în detaliu procedura aducerii la cunoștința debitorului a actelor de executare. După aducerea lor la cunoștință se prezumă că debitorul cunoaște despre existența actelor în discuție. Prin urmare, aducerea forțată a debitorului în fața executorului judecătoresc, în vederea informării sale, este inutilă. Fiind inutilă, această acțiune devine arbitrară, deci contrară articolului 25 din Constituție, interpretat prin prisma exigențelor articolului 5 § 1 din Convenție.

55. Având în vedere faptul că norma contestată nu contribuie la realizarea unui scop legitim permis de articolul 54 alin. (2) din Constituție, Curtea este scutită să treacă la următoarea etapă a testului de proporționalitate.

56. Rezumând cele enunțate *supra*, Curtea conchide că prevederile articolului 73 din Codul de executare contravin articolului 25 coroborat cu articolul 54 din Constituție și, prin urmare, sunt neconstituționale.

Din aceste motive, în temeiul articolelor 135 alin. (1) lit. g) și 140 alin. (2) din Constituție, 26 din Legea cu privire la Curtea Constituțională, 6, 61, 62 lit. a) și 68 din Codul jurisdicției constituționale, Curtea Constituțională

HOTĂRĂȘTE:

1. *Se admite parțial* excepția de neconstituționalitate, ridicată din oficiu de dna judecător Livia Mitrofan, în dosarul nr. 25-2938/20, pendinte la Judecătoria Chișinău, sediul Centru.
2. *Se declară neconstituțional* articolul 73 din Codul de executare, adoptat prin Legea nr. 443 din 24 decembrie 2004.
3. *Se declară inadmisibilă* sesizarea în partea în care se referă la controlul constituționalității articolului 72 din Codul de executare, adoptat prin Legea nr. 443 din 24 decembrie 2004.
4. Prezenta hotărâre este definitivă, nu poate fi supusă niciunei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

Președinte

Domnica MANOLE

*Chișinău, 25 martie 2021
HCC nr. 11
Dosarul nr. 169g/2020*